

Vankeuslain uudistamistyöryhmän 11. kokous

Aika 28.9.2022 klo 9-11:30
Paikka Teams
Läsnä Juho Martikainen (pj.), Laura Sairanen (siht.)

Marko Aittomäki, Annika Finnberg, Hanna Hemminki-Salin, Johanna Hietapakka, Tapani Hämäläinen, Riitta Kari, Marjatta Kaurala, Anne Kohvakka, Jussi Korkeamäki, Petri Laitinen, Merituuli Mähkä, Jani Ratilainen, Minna Saukko, Minna Suni-Anttila, Paulina Tallroth, Heli Tamminen, Miia Tolvi, Tomi Tuovinen

1 Ulkopuolinen laitossijoitus

Ulkopuolisen laitossijoituksen valvonta

Jatkettiin keskustelua ulkopuolisesta laitossijoituksesta.

Keskusteltiin tulotarkastuksen tekemisestä. Työryhmän keskustelussa todettiin, että Rikosseuraamuslaitoksen on suoritettava ulkopuoliseen laitokseen sijoitettavan vangin tulotarkastus, eikä sen tehtäviä voida siirtää ulkopuoliselle sijoituslaitokselle. Työryhmä katsoi, että vangin tulotarkastus on suoritettava Rikosseuraamuslaitoksen tiloissa, eikä sen järjestäminen ole mahdollista tukipartion toimesta, sillä tulotarkastukset työllistäisivät liikaa tukipartiota, eikä ulkopuolisissa laitoksissa välttämättä ole sopivia tiloja esimerkiksi henkilöntarkastuksen suorittamiseen. Todettiin että nykyinen käytäntö, eli se, että vanki menee sijoituslaitokseen vankilassa suoritettavan tulotarkastuksen kautta, on ollut toimiva ja näin on tarpeen toimia myös jatkossa.

Keskusteltiin tulotarkastuksen yhteydessä olevasta terveystarkastuksesta, joka tehdään vankilan tiloissa VTH:n toimesta. Terveystarkastustakaan ei ole mahdollista suorittaa muualla, kuin vankilan tiloissa. Näin ollen vanki joutuu joka tapauksessa menemään vankilaan terveystarkastusta varten. Myös henkilöllisyyden tarkastuksen vuoksi tulotarkastus on tehtävä vankilassa. Todettiin, että lainsäädäntöön ei tule säätää sisällöllisiä muutoksia nykykäytäntöön.

Keskusteltiin sähköisen valvonnan käytöstä ulkopuolisessa laitossijoituksessa. Keskustelussa todettiin, että sijoituslaitoksia on erilaisia ja osassa niissä on intensiivisempi valvonta kuin toisissa. Nähtiin, että sähköinen valvonta ei ole välttämätöntä, mutta siihen tulee antaa lainsäädännössä mahdollisuus. On myös arvioitava, millaisia liikkumisrajoituksia ulkopuoliseen laitossijoitukseen voidaan liittää. Keskusteltiin vankien mahdollisuudesta osallistua sijoituslaitoksen retkille. Todettiin, että lainsäädännön tulee mahdollistaa retkille osallistuminen. Liikkumisrajoituksia on tarkasteltava suhteessa valvotun koevapauden liikkumisrajoituksiin.

Keskusteltiin päihteettömyyden valvonnasta ulkopuolisessa laitossijoituksessa. Todettiin, että rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvä päihteettömyyden valvonta suoritetaan nykyisin ja tulee jatkossakin suorittaa Rikosseuraamuslaitoksen toimesta. Käytännössä testaaminen on voinut perustua sijoituslaitoksen ilmoitukseen minkä jälkeen Rikosseuraamuslaitos ottaa oman testin. Testi otetaan joko vankilassa, tai tukipartio tulee ottamaan sen sijoituslaitoksen tiloihin. Kurinpitorangaistus voidaan määrätä vain Rikosseuraamuslaitoksen tekemän testin perusteella. Päihteettömyyden valvonnan täytyy olla mahdollista ja vastuu sen suorittamisesta on Rikosseuraamuslaitoksella.

Todettiin, että ulkopuoliseen laitokseen sijoitettujen vankien kirjeiden lukeminen ja puheluiden kuunteleminen eivät ole tarpeellisia toimia, sillä näihin laitoksiin ei sijoiteta vankeja, jotka todennäköisesti jatkavat rikollista toimintaa. Turvatarkastuksen ja mahdollisesti myös henkilötarkastuksen suorittaminen laitoksen tiloissa nähtiin tarpeelliseksi. Sovittiin, että säännösten valmistelua jatketaan siten, että henkilöön kohdistuvat tarkastukset olisivat mahdollisia ainakin samalla tavoin kuin valvotussa koepaudessa.

Keskusteltiin tilojen tarkastamisesta ja siihen suhtauduttiin kriittisesti. Sovittiin, että selvitetään pitääkö laissa erikseen säätää tavaroiden viemisestä Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen toimesta takaisin vankilaan tilanteessa, jossa vanki siirretään takaisin vankilaan.

Todettiin myös, että ulkopuoliseen laitokseen sijoittelun käytäntöjä on tarkasteltava poistumislupien ja kurinpidon osalta.

Ulkopuolisen laitossijoituksen resurssikysymykset ja vastuut

Keskusteltiin ulkopuolisen laitossijoituksen kustannuksista ja vastuista. Rikosseuraamuslaitos vastaa kuntoutukseen sijoituksen kustannuksista ja vankiterveydenhuolto vastaa vangin lääkekuluista sekä muista terveydenhuollon kuluista. Keskustelussa ei tullut esille ongelmia näissä seikoissa. Todettiin, että muutoksia kustannusten tai vastuiden jakoon ei ehdoteta.

2 Resurssikysymykset

Keskusteltiin resurssikysymyksistä ja pohdittiin erityisesti hoitotakuuta.

Todettiin, että Rikosseuraamuslaitoksen resurssitarpeiden arviointi tapahtuu oikeudenhoidon selonteossa ja siltä osin kuin lainsäädäntöhankkeessa nousee resurssikysymyksiä, nämä on saatettu selontekovalmisteluun.

Vankilaan saapuville vangeille tehtävistä terveystarkastuksista todettiin, että kustannukset katetaan pääosin hoitotakuuhankkeessa. Sosiaali- ja terveystieteissä selvitetään vielä, jääkö rahoitusta joltain osin puuttumaan.

3 Toimivaltakysymykset

Keskusteltiin vankeuslain toimivaltuuksiin liittyvistä kynnyksistä, eli siitä, millä edellytyksillä Rikosseuraamuslaitos voi erilaisia tarkastus- ja muita toimivaltuuksia käyttää. Keskustelussa todettiin, että nykyinen lainsäädäntö on toimivaltakysymysten osalta vaikeaa soveltaa. Vangin oikeusturvan näkökulmasta vaikeasti avautuva lainsäädäntö johtaa sattumanvaraiseen päätöksentekoon ja pahimmillaan jopa mahdollisiin oikeudenloukkauksiin. Virkamiehen oikeusturva puolestaan edellyttää lainsäädäntöä, jota voidaan soveltaa luotettavalla ja asianmukaisella tavalla. Tällä hetkellä virkamiehet saattavat soveltaa samaa säännöstä eri tavalla. On myös mahdollista, että esimerkiksi kirjeitä ei lueta sen vuoksi, että ei osata perustella syytä lukemiseen ja pelätään, että toimitaan väärin, vaikka kirjeen lukemiseen olisi tosiasiallisesti peruste. Tällä hetkellä vankeuslaissa on viisi erilaista toimivaltakynnystä (tarpeellisuus, syytä epäillä, perusteltua syytä epäillä, todennäköistä syytä epäillä, välttämättömyys). Tätä pidettiin soveltajan kannalta haastavana ja lainsäädäntöä tulee selkeyttää.

Keskusteltiin siitä, voisiko kynnyksiä olla kolme: on tarpeen, perusteltua syytä epäillä ja välttämättömyys. Todettiin, että esitetty kolmiportainen malli olisi selkeä. Todettiin, että nykyisessä lainsäädännössä olevia käsitteitä, esimerkiksi "välttämättömyys", on vaikea tulkita ja käsitteet tulee avata hallituksen esityksen perusteluissa niin, että kerrotaan, mitä käsitteet tarkoittavat käytännössä. Keskusteltiin siitä, edellyttääkö "välttämättömyys" täysin varmaa tietoa ja todettiin, että kynnys on matalampi.

Keskusteltiin ns. tehostetun valvonnan osastoista ja siitä, olisiko niiden osalta tarpeellista säätää matalammasta toimivaltakynnyksestä virkamiesten oikeusturvan toteutumisen varmistamiseksi. Todettiin, että joka tapauksessa jengiläisten kohdalla toimivaltakynnys ylittyy helpommin, kuin muiden vankien kohdalla. Päätettiin, että selvitetään asiaa, kun kyseisistä osastoista on enemmän kokemusta.

Päätettiin, että käydään läpi kaikki vankeuslain toimivaltapykälät.

4 Muut asiat

Todettiin, että vankiloihin on sovittu vankien kuulemisia koskien vankeuslain kehittämistä ja kesällä on kuultu vapautuneita vankeja asiasta. Kuulemisten tuloksista informoidaan työryhmää myöhemmin.

5 Seuraava kokous

Työryhmän 12. kokous on 18.10.2022, kello 13:00-16:00 Teamsissa. Kokouksen aiheet ovat:

- Vankilan alueet
- Muutoksenhakukiellot